

Sanat kirjoissa

Rakas ystäväni ja korvaamaton työtoverini Kielitoimiston sanakirja, tuttavallisemmin Kielonen, täyttää tänä vuonna 20 vuotta. Ilmaisen verkkoversiona Kielitoimiston sanakirja alkoi ilmestyä vuonna 2014.

Kielitoimiston sanakirjan edeltäjistä järjestyksessä on Nykysuomen sanakirja eli kavereiden kesken Nykänen. Sen 200 000 hakusanan sanasto on laaja katsaus 1900-luvun alkupuolen kieleen, sisältäen runsaasti vanhaa ja murteellista sanastoa.

Nykysuomen sanakirjan nimi kalskahaakin tänä päivänä hieman harhaanjohtavalta. Sanasto oli toki hyvinkin nykysuomea vielä 1950-luvun alussa, jolloin ensimmäinen osa painettua sanakirjaa ilmestyi.

Seuraava suuri sanakirjapönnästä eli Suomen kielen perussanakirja ilmestyi ysäripläjäyksenä aivan 1990-luvun alkupuoliskolla. Siis aikana, jolloin emme tienneet vielä elävämme "ysäriillä".

Palataan takaisin nykyaikaan. Kielitoimiston sanakirja on ristikoiden laatijalle mahtava työkalu suomen sanojen hakemiseen, sanojen merkitysten selvittämiseen ja oikeinkirjoituksen tarkasta-

miseen. Hakutuloksista löytyy sanojen oikeat taivutusmuodot, esimerkkejä erilaisista merkityksistä ja lauseyhteyksistä.

Kielitoimiston sanakirjan nettiversion hakuominaisuudet mahdollistavat sanakirjan monipuolisen käytön. Erilaisen jokerimerkkien avulla voi tehdä monenmoisia sanahakuja. Lukemattomat kerrat on sanahaku pelastanut laatimukseni ajautumasta aivan päähäluhuihin ratkaisusanoihin.

Sanan löytyminen Kielosesta ei toki tietenkään automaattisesti tarkoita, että sana olisi maailman mahtavin ja sanaristikoon sopivin sana. Kaikki sanat eivät vain sovi minne tahansa.

Toisaalta sanakirjaan eivät ole mahtuneet ihan kaikki kauniit ja käyttökelpoiset murre-sanatkaan. Tuon tuostakin laatijan pelastukseksi koituu murteellinen tai vanhahtava ilmaisu, kuten TUTI, UTAMI, UTRA, UTALA tai ATAKKI. Mutta ei kuokita tällä kertaa fakkisanojen suota tämän syvemmältä.

Käyttökelpoinen sanahakemisto on myös Kotimaisten kielten keskuksen laatima Asutusnimihakemisto. Sieltä voi laatija löytää loistavia kotoisia paikannimiä, jos vaikka sattuvat Intian kylät jo kyllästyttämään. Kehvo, Säviä ja Lietsa ovat kylä siinä missä Asur, Jaoj ja Maraikin.

Pasi Paavilainen

pasi.paavilainen@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoaiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi